

INTEGRAREA EUROPEANĂ A REPUBLICII MOLDOVA: ÎNTRE VALORI DEMOCRATICE ȘI PROPAGANDĂ ANTI-UE

Ludmila COADĂ,
doctor în istorie, conferențiar universitar,
Catedra Relații Internaționale, Științe Politice și Jurnalism
Universitatea Liberă Internațională din Moldova
email: l_coad@yahoo.com

Acordul de Parteneriat și Cooperare

Relațiile Republicii Moldova cu Uniunea Europeană își au rădăcinile pe la mijlocul anilor 90. Deși este un stat european din punct de vedere istoric și geografic, Republica Moldova nu și-a propus de la bun început (din momentul obținerii independenței) o apropiere de structurile vestice, așa cum au făcut republicile baltice (Estonia, Letonia, Lituania).

Autoritățile de la Chișinău, au preferat o menținere a Republicii Moldovei în spațiul post-sovietic, semnând, în 1991, aderarea acesteia la Comunitatea Statelor Independente (CSI). Totuși, în 1992, Comisia Europeană propunea Consiliului Uniunii Europene începerea negocierilor cu noile state independente pentru încheierea unor acorduri de cooperare.

Anterior destrămării URSS, în decembrie 1989, Comunitatea Economică Europeană semnase cu aceasta un acord de cooperare economică care în noile conjuncturi politice (disoluției URSS-ului și apariției republicilor independente) își pierduse puterea juridică¹. Astfel, în 1994, la inițiativa Uniunii Europene, Republica Moldova semna, la fel ca și alte state post-sovietice, un Acord de Parteneriat și Cooperare (APC), care intra în vigoare în 1998². Acordul a fundamentat colaborarea cu UE în domeniul politic, comercial, economic,

Momente-cheie:

- ❖ Dintre cele 15 republici ex-sovietice, statele baltice (Estonia, Letonia, Lituania) au fost primele care au ales cursul euro-atlantic (UE, NATO).
- ❖ APC – primul cadru juridic de cooperare a RM cu UE: semnat pentru o perioadă de 10 ani cu posibilitatea prelungirii tacite.

¹ European Commission. 24 April 1996. Partnership and Cooperation Agreements with the New Independent States. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/MEMO_96_41

² Acord de Parteneriat și Cooperare între Comunitățile Europene și statele membre ale acestora și Republica Moldova. In: Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, 11/vol. 71, L. 181/3, 24.06.1998. [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:21998A0624\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:21998A0624(01)&from=EN);

juridic, cultural-științific și a schițat drept obiective susținerea RM atât în scopul consolidării democrației și a statului de drept cu respectarea drepturilor omului și a minorităților prin asigurarea cadrului corespunzător al dialogului politic, cât și în scopul dezvoltării durabile a economiei și finalizării procesului de tranziție spre economia de piață prin promovarea schimburilor comerciale, investițiilor și relațiilor economice armonioase.

Deși cooperarea RM - UE în baza APC-ului constituie o primă etapă în relațiile dintre părți, caracterul acestei cooperări era totuși unul de suprafață, în

special din cauza atitudinii superficiale a autorităților moldovene față de Uniunea Europeană și față de implementarea reformelor, dar și pentru că UE își canaliza eforturile prioritar spre statele fost-socialiste din Europa Centrală și de Est (Polonia, Cehia, Slovacia, Ungaria, România, Bulgaria ș.a.), care au depus cerere de aderare la UE și cărora Bruxelles-ul le oferise perspectiva europeană.

Tematica europeană, obiectivul de apropiere de UE sau integrarea europeană nu a fost la ordinea de zi a autorităților moldovene și nu era prezentă în discursul oficial al Chișinăului în primul deceniu de independență. Ideea alegerii cursului pro-european al RM a fost propulsată în 1999, când se discuta necesitatea elaborării unei strategii naționale de integrare europeană și semnarea unui acord de liber schimb cu UE (inițiativa guvernului I. Sturza). Evenimentele care au urmat însă în Republica Moldova - schimbarea guvernelor, dominarea instituțiilor statului de reprezentanții Partidului Comunist (2001-2009) – au fost mai puțin favorabile integrării europene a RM. Cu toate acestea, Chișinăul nu putea să rămână indiferent la schimbările care se produceau la granițele ei vestice și anume apropierea hotarelor Uniunii Europene de Republica Moldova și de alte state post-sovietice (Belarus, Ucraina), odată cu aderarea statelor din centrul și estul Europei la UE, în anii 2004-2007.

APC - Articolul 1

Obiectivele Parteneriat:

- asigurarea unui cadru corespunzător dialogului politic între Părți, care ar permite dezvoltarea unor relații politice;
- promovarea comerțului și investițiilor, precum și relațiilor economice armonioase între Părți pentru a încuraja astfel dezvoltarea lor economică durabilă;
- asigurarea bazei pentru colaborarea în domeniile legislativ, economic, social, financiar și cultural;
- susținerea eforturilor Republicii Moldova de consolidare a democrației, de dezvoltare a economiei și de finalizare a tranziției sale la economia de piață.

Politica Europeană de Vecinătate (PEV)	Statele PEV (16)
<ul style="list-style-type: none"> • lansată în 2003, implementată din 2004; • urmărește creșterea prosperității, stabilității și securității în vecinătate și crearea unui „cerc de prieteni” la frontierele UE; • oferă vecinilor UE o relație privilegiată, bazată pe angajament reciproc în favoarea valorilor comune (democrația și drepturile omului, statul de drept, buna guvernare, principiile economiei de piață, dezvoltarea sustenabilă); • sprijină coordonarea politică și aprofundarea integrării economice, creșterea mobilității și contactele interpersonale; • este distinctă de procesul de extindere (nu oferă perspectiva europeană statelor vecine, dar nu afectează modul în care relațiile dintre țările vecine și UE pot evolua). 	<ul style="list-style-type: none"> • Algeria, • Armenia, • Azerbaidjan, • Belarus, • Egipt, • Georgia, • Israel, • Iordania, • Liban, • Libia, • Moldova, • Maroc, • Palestina, • Siria, • Tunisia • Ucraina.

Uniunea Europeană se axează pe promovarea în vecinătatea sa, a valorilor democratice (buna guvernare, statul de drept, respectarea drepturilor omului și libertăților fundamentale), calificate drept bază a cooperării cu statele partenere. Importanța împărtășirii valorilor comune a fost menționată în diverse documente și strategii ale UE, inclusiv în primul instrument financiar PEV⁶. Prin intermediul Politicii europene de vecinătate, UE tindea să stabilizeze regiunea și să susțină dezvoltarea economică a partenerilor. Iar democrația era considerată drept factor primordial și necesar pentru garantarea stabilității⁷, condiție pentru asigurarea dezvoltării economice durabile și bunăstării cetățenilor.

⁶ Regulamentul (CE) Nr. 1638/2006 al Parlamentului European și al Consiliului din 24 octombrie 2006 de stabilire a dispozițiilor generale privind instituirea unui instrument european de vecinătate și parteneriat. In: Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, L. 310, 11/vol. 50, 9.11.2006.

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32006R1638&from=ro>

⁷ S. Stewart, “EU Democracy Promotion in the Eastern Neighbourhood: One Template, Multiple Approaches”, European Foreign Affairs Review, Vol.16, No.5, 2011, p. 607.

Planul de Acțiune RM-UE:

Priorități:

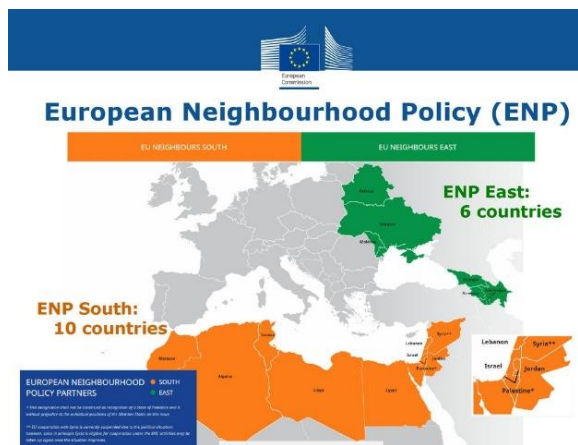
- eforturi privind o soluționare viabilă a conflictului transnistrean;
- continuarea consolidării stabilității și eficienței instituțiilor ce garantează democrația și supremația legii;
- asigurarea respectării libertății presei și de exprimare;
- continuarea consolidării capacităților administrative și judiciare;
- ameliorarea climatului investițional;
- progresul spre un sistem eficient și cuprinzător de management al frontierei (inclusiv pe sectorul transnistrean);
- intensificarea luptei împotriva crimei organizate, inclusiv traficul de ființe umane;
- asigurarea eficienței managementului fluxurilor migrațional.

În condițiile apropierei hotarelor UE de cele ale RM și lansării de către UE a Politicii Europene de Vecinătate, guvernarea comunistă a RM de la acea vreme a fost nevoită să răspundă și să se alinieze inițiativelor UE de cooperare, semnând *Planul de Acțiuni RM - UE*⁸, care viza punerea în aplicare a unei serii de reforme politice, instituționale,

juridice, economice, dar și măsuri care ar facilita apropierea celor două maluri ale Nistrului și soluționarea conflictului transnistrean – în toate aceste direcții Moldova urmând să fie susținută de către UE⁹.

În anul 2008, în cadrul Politicii Europene de Vecinătate se creează – la inițiativa președintelui francez, N. Sarkozy – **Uniunea pentru Mediterană**, în formatul căreia statele UE vor coopera cu **vecinii din sudul și estul Mediteranei** (Nordul Africii și Orientul Mijlociu).

Pentru **vecinii din est** - europeni din punct de vedere geografic – Polonia și Suedia sugerau un alt format, care se va contura către anul 2009 – **Parteneriatul Estic**.

Parteneriatul Estic

În martie 2009 Uniunea Europeană a lansat Parteneriatul estic – dimensiunea estică a PEV¹⁰, în scopul consolidării asocierii politice și integrării economice a celor șase state ale Eurasiei post-sovietice și aducerii la un nivel mai înalt a relațiilor UE cu vecinii estici, mai ales că unii dintre aceștia aveau aspirații europene la acea vreme (Georgia, Ucraina).

⁸ Planul de Acțiuni UE – Moldova. Accesibil la: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=116837&lang=ro

⁹ Country Strategy Paper 2004-2006. National Indicative Programme 2005-2006, Moldova. http://www.eeas.europa.eu/archives/docs/moldova/csp/csp04_06_nip05_06_en.pdf

¹⁰ Parteneriatul Estic. <https://www.consilium.europa.eu/ro/policies/eastern-partnership/>

Cooperarea UE cu vecinii în cadrul Parteneriatului Estic s-a desfășurat pe două dimensiuni¹¹:

a) cooperarea bilaterală – care prevedea semnarea și implementarea acordurilor de asociere, liberalizarea regimurilor de vize, crearea zonelor de comerț liber și aprofundat;

b) cooperarea multilaterală – care urma să se realizeze prin intermediul unor platforme tematice vizând democrația și buna guvernare, integrarea economică, securitatea energetică și contactele interpersonale.

Parteneriatul estic (PaE)	Statele Parteneriatului Estic
<ul style="list-style-type: none"> • orientat spre consolidarea asocierii politice și a integrării economice a vecinilor estici în UE; • urmărește să promoveze democrația și buna guvernare, să sprijine reformele sectoriale, să încurajeze contactele interpersonale; • oferă: <ul style="list-style-type: none"> ○ noi relații contractuale; ○ acorduri de liber schimb aprofundat și cuprinzător; ○ măsuri în direcția liberalizării regimului de vize. 	

Parteneriatul Estic era orientat spre a oferi suport fiecărui stat-partener, dar la baza colaborării bilaterale stau principiile diferențierii și condiționalității. Principiul condiționalității a fost introdus pentru asigurarea faptului că statele sunt angajate în aplicarea reformelor. În documentul de revizuire a PEV în 2011 se menționa: „Sprijinul sporit al UE către vecinii săi este condiționat. Va depinde de progresul în construirea și consolidarea democrației și respectarea statului de drept”.¹² Drept urmare, în relațiile cu statele partenere, UE aplică formula „mai mult pentru mai mult” și „mai puțin pentru mai puțin”, ceea ce a generat o abordare diferențiată a statelor din Parteneriatul Estic.

¹¹ Comisia Comunităților Europene. Bruxelles, 3.12.2008, COM (2008) 823 final. Comunicare a Comisiei către Parlamentul European și Conciliu. Parteneriatul Estic. {SEC(2008) 2974}.

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52008DC0823&from=EN>

¹² Comisia Europeană. Înaltul Reprezentant al Uniunii Europene pentru afaceri externe și politică de securitate. Bruxelles, 25.5.2011 COM(2011) 303 final. Comunicare comună către Parlamentul European, Consiliul European, Consiliu, Comitetul Economic and Social European și Comitetul Regiunilor, *Un răspuns nou în contextul schimbărilor din țările vecine*. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52011DC0303&from=EN>

La un deceniu de existență a inițiativei Parteneriatului Estic, Uniunea Europeană, statele sale membre și țările partenere decid asupra unor noi *obiective post-2020*, care să aducă beneficii tuturor participanților (inclusiv Republicii Moldova):

- împreună pentru economii rezistente, durabile și integrate;
- împreună pentru instituții responsabile, stat de drept și securitate;
- împreună pentru rezistența la mediu și la schimbările climatice;
- împreună pentru o transformare digitală rezistentă; împreună pentru societăți rezistente, cu egalitate de gen, echitabile și incluzive.

Republica Moldova în cadrul Parteneriatului Estic

La scurt timp după lansarea Parteneriatului Estic, la Chișinău s-a schimbat guvernarea (s-a încheiat guvernarea Partidului Comunist și s-a creat o coaliție de partide de centru și dreapta). Noile autorități, reprezentate prin Alianța pentru Integrare Europeană, s-au angajat mai activ în apropierea RM de UE și și-au fixat drept obiectiv semnarea, într-un timp cât mai scurt, a unui Acord de Asociere cu aceasta. Negocierile pentru noul acord, însoțite de reforme, au demarat în toamna 2009 și s-au focusat pe trei direcții care vizau documentul cadru al Acordului de Asociere, Zona de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător¹³ și regimul liberalizat de vize. Acordul de Asociere a Republicii Moldova cu Uniunea Europeană¹⁴ a fost parafat în noiembrie 2013 (la summit-ul Parteneriatului Estic de la Vilnius), apoi semnat mai târziu.

Acordurile de asociere (AA)	Acordul de Asociere UE-Republica Moldova (incluzând crearea unei Zone de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător/DCFTA):
<ul style="list-style-type: none"> • înlocuiesc APC-urile. • constituie un plan de reforme care apropie țările partenere de UE prin alinierea legislației și a normelor lor la cele ale UE • AA cu partenerii EaP prevăd: <ul style="list-style-type: none"> ○ asociere politică consolidată 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>în vigoare</i>: 1 iulie 2016 • <i>ratificat</i>: 2 iulie 2014 (de Parlamentul RM), 13 noiembrie 2014 (de Parlamentul European)

¹³ Zona de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător. <https://mfa.gov.md/ro/content/zona-de-liber-schimb-aprofundat-si-cuprinzator-zlsacdfta>

¹⁴ Acordul de Asociere UE-RM. In: Official Journal of the European Union, vol. 57, 30 August 2014, L. 260. https://eeas.europa.eu/archives/docs/moldova/pdf/eu-md_aa-dcfta_en.pdf; <https://mfa.gov.md/ro/content/negocierea-unui-nou-acord>; Ghidul Acordului de Asociere, elaborat de Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene și Ministerul Economiei, cu suportul Uniunii Europene. https://gov.md/europa/sites/default/files/DCFTA_ROM2_BLOK_PRINT.pdf

<ul style="list-style-type: none"> ○ dialog politic aprofundat ○ cooperare mai strânsă în materie de justiție și securitate 	<ul style="list-style-type: none"> ● <i>semnat</i>: 27 iunie 2014 (Bruxelles, Belgia)
<p style="text-align: center;">Liberalizarea vizelor</p> <ul style="list-style-type: none"> ● a intrat în vigoare la 28 aprilie 2014 ● facilitează călătoriile, afacerile și contactele interpersonale. 	
<p style="text-align: center;">Acordurile de liber schimb aprofundate și cuprinzătoare (DCFTA)</p> <ul style="list-style-type: none"> ● parte a Acordurilor de Asociere (AA) ● scop: <ul style="list-style-type: none"> ○ îmbunătățirea accesului la bunuri și servicii ○ reducerea tarifelor și a cotelor și eliminarea barierelor din calea comerțului ○ asigurarea unui mediu juridic stabil ○ alinierea practicilor și normelor 	<p style="text-align: center;">Beneficii pentru Republica Moldova</p> <ul style="list-style-type: none"> ● implementarea DCFTA contribuie la intensificarea comerțului între Republica Moldova și UE ● transpunerea standardelor europene contribuie la îmbunătățirea siguranței produselor de larg consum, și prin urmare a consumatorilor. ● prin oferirea unui regim stabil și previzibil al comerțului, bazat pe legislația UE, DCFTA duce la sporirea investițiilor străine directe din partea UE, fiind create mai multe întreprinderi și consolidată competitivitatea economiei naționale și sectorului privat.

Republica Moldova a fost, o perioadă, „istoria de succes” a Parteneriatului Estic. A pierdut însă acest titlu din cauza situației politice din țară, discrepanței dintre discursul pro-european și procesul de implementare a reformelor, de democratizare a instituțiilor statului și consolidare a statului de drept. După destrămarea Alianței pentru Integritate Europeană în 2013 și alegerile parlamentare din 2014, țara s-a adâncit într-o serie de crize politice generate de disensiuni între partidele pro-europene aflate la guvernare și schimbarea frecventă a guvernelor. Procesul de implementare a reformelor încetinise, iar ideea integrării europene a Republicii Moldova era prezentă mai mult în retorica, decât în acțiunile autorităților de la Chișinău. Dar din anul 2020 cursul european al RM se intensifică din nou, statul fiind unul din cei mai activi actori ai Parteneriatului Estic. Astfel, după o perioadă de eforturi, dar și omisiuni din partea Chișinăului în vederea consolidării parcursului european al statului, după venirea la conducerea RM a unei guvernări ce opta pentru un curs european al UE (în condițiile încetinerii procesului de integrare în anii 2016/2020), dar și în contextul agresiunii

militare Rusiei contra Ucrainei, începută în 24 februarie 2022, relațiile RM – UE au intrat într-o nouă fază.

Republica Moldova – stat candidat

În anul 2022, Uniunea Europeană recunoaște *perspectiva europeană* (perspectiva de a deveni membru al UE) a Republicii Moldova. După depunerea cererii de aderare la UE, la 3 martie, factorii de decizie din UE analizează traiectoria europeană, realizările Republicii Moldova în direcția armonizării legislației naționale cu cea europeană, gradul de implementare a reformelor,

Criteriile de la Copenhaga / Criteriile de aderare

(stabilite de Consiliul European de la Copenhaga în 1993 și confirmate de Consiliul European de la Madrid în 1995)

- *Criteriul politic*: stabilitatea instituțiilor care garantează democrația, statul de drept, drepturile omului, precum și respectarea și protejarea minorităților;
- *Criteriul economic*: o economie de piață funcțională și capacitatea de a face față presiunilor concurențiale și forțelor pieței din UE;
- *Criteriul legislativ/administrativ*: capacitatea de a-și asuma obligațiile de stat membru, inclusiv capacitatea de a implementa în mod eficace normele, standardele și politicile care constituie corpusul legislației UE („Acquis-ul comunitar”)

carențele pe care le are statul în relațiile cu UE. Comisia Europeană (organul executiv al UE) - într-un aviz din 17 iunie - a recomandat Consiliului European (format din șefii de state și guverne ale UE) acordarea statutului de țară candidată la aderare Republicii Moldova. Totodată, în avizul Comisiei:

- s-a analizat gradul de îndeplinire de către RM a **criteriilor de Copenhaga**. Aceste criterii au fost elaborate în prima jumătate a anilor '90 ai sec. XX pentru statele din Europa Centrală și de Est - fostele republici socialiste, care tocmai se emancipaseră în urma revoluțiilor de la 1989 și își manifestau interesul de aderare la Uniunea Europeană. Dat fiind faptul că veneau dintr-un sistem totalitar, cu economii centralizate - total diferit de cel al UE - și având, respectiv, și o altă mentalitate, acestora li s-au înaintat un șir de condiții / criterii pe care trebuiau să le îndeplinească înainte de a fi acceptate în UE. Criteriile de la Copenhaga au rămas valabile până la ora actuală, de realizarea lor depinde obținerea de către stat a statutului de țară candidată;
- s-au făcut un șir de **recomandări** (nouă), care erau conexe criteriilor de la Copenhaga și pe care autoritățile moldovene trebuiau să le realizeze până în martie 2024.

Consiliul European a ținut cont de avizul Comisiei și a acordat Republicii Moldova statutul de **țară candidată** pentru aderare la Uniunea Europeană – la 23 iunie 2022¹⁵. Dar a solicitat

¹⁵ Concluziile reuniunii Consiliului European, 24 iunie 2022. <https://www.consilium.europa.eu/media/57467/2022-06-2324-euco-conclusions-ro.pdf>

Comisiei Europene o monitorizare a procesului de îndeplinire de către RM a recomandărilor Comisie din anul 2022 și elaborarea unui nou raport cu privire la realizările Chișinăului.

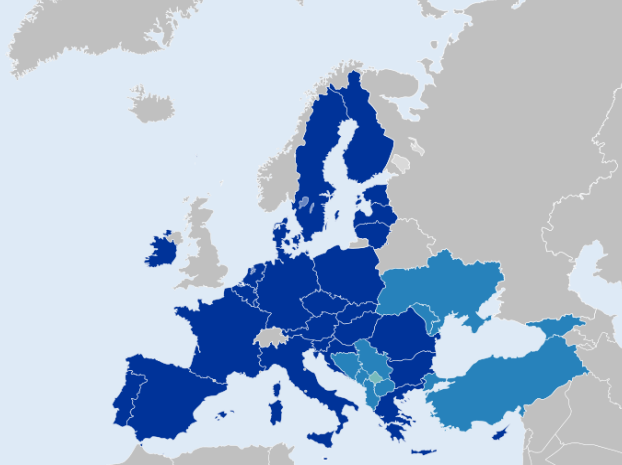

Statutul de țară candidată a adus Republicii Moldova și cetățenilor săi noi oportunități și sprijin semnificativ, multidimensional din partea UE. Iar organizarea la Chișinău, în vara anului 2023, a Summit-ului Comunității Politice Europene (create la propunerea președintelui francez, E. Macron, în 2022, în scopul consolidării cooperării dintre statele europene – UE și non-UE), a fost o dovadă în plus a susținerii Republicii Moldova de către Uniunea Europeană, a cursului pro-european al acesteia, a eforturilor autorităților moldovene în consolidarea statului de drept și a domeniului justiției, în lupta cu corupția, în aprofundarea relațiilor economice bilaterale și în asigurarea prosperității societății.

Uniunea Europeană a continuat să ofere Republicii Moldova tot sprijinul necesar. Acest angajament al UE a fost reconfirmat și în declarația Consiliului European din 23 martie 2023, în care se menționa despre suportul acordat Chișinăului „inclusiv pentru a consolida reziliența, securitatea, stabilitatea, economia și

Recomandările Comisiei Europene din iunie 2022 vizează 9 domenii:

- reforma justiției
- cadrul electoral
- combaterea corupției
- deoligarhizarea și reducerea influenței intereselor private
- combaterea criminalității organizate și spălării banilor
- îmbunătățirea serviciilor publice, reforma administrației publice
- managementul finanțelor publice
- implicarea societății civile
- drepturile omului.

Țară candidată	Țările candidate (1.01.2024)
<ul style="list-style-type: none"> • Statutul de „țară candidată” este acordat de către Consiliul European în baza unui aviz al Comisiei Europene, elaborat în urma depunerii de către țara respectivă a cererii de aderare la UE. • Acest statut nu acordă automat țării dreptul de a adera la UE. Comisia analizează cererea prin prisma criteriilor de aderare (criteriile de la Copenhaga) și că își poate asuma drepturile și obligațiile pe care le implică statutul de membru UE, iar procesul de aderare începe numai în momentul în care Consiliul European decide în unanimitate deschiderea negocierilor. 	 <p data-bbox="823 1753 1242 1785">RM - țară candidată - din 2022.</p>

aprovizionarea cu energie ale acestei țări confruntate cu acțiuni destabilizatoare desfășurate de actori externi, precum și pentru a susține parcursul ei de aderare la Uniunea Europeană”. La aceeași întrunire a Consiliului, acesta a solicitat Comisiei să prezinte un pachet de sprijin înainte de următoarea sa reuniune.

Astfel, La 8 noiembrie 2023, Comisia Europeană a adoptat *Pachetul de extindere pentru anul 2023* în care recomandă Consiliului European demararea negocierilor de aderare cu Republica Moldova. Pachetul de extindere reflectă progresele înregistrate de Republica Moldova în implementarea reformelor și realizarea celor nouă recomandări ale Comisiei Europene din iunie 2022. În baza recomandărilor Comisiei, în decembrie 2023, Consiliul European, întrunit la Bruxelles¹⁶, a decis în favoarea deschiderii **negocierilor de aderare** cu Republica Moldova și au solicitat Consiliului Uniunii Europene să adopte cadrul de negociere, după finalizarea etapelor relevante prevăzute în raportul Comisiei.

Negocierile Republicii Moldova cu Uniunea Europeană se vor axa pe **acquis-ul comunitar** și se desfășoară în formatul a 35 grupuri de lucru tematice, responsabile pentru criteriile de aderare la UE (criteriul politic, criteriul economic și cele 33 de capitole ale *acquis-ului* Uniunii Europene).

Aquis-ul Uniunii Europene

- colecție de drepturi și obligații comune care constituie ansamblul legislației UE, fiind încorporat în sistemele juridice ale statelor membre ale UE.
- Acquis-ul UE include:
  - conținutul, principiile și obiectivele politice ale tratatelor UE;
  - eventualele acte legislative adoptate în vederea aplicării acestor tratate și jurisprudența elaborată de Curtea de Justiție a Uniunii Europene;
  - declarațiile și hotărârile care sunt adoptate de către UE;
  - măsuri în domeniile politicii externe și de securitate comune și al justiției și afacerilor interne;
  - acordurile internaționale pe care le încheie UE și acordurile încheiate între statele membre în ceea ce privește activitățile UE.
- Țările candidate au obligația de a accepta *acquis-ul* înainte de a putea adera la UE.
- Țările candidate trebuie să încorporeze *acquis-ul* în ordinea juridică națională până la data aderării la UE și au obligația de a-l aplica începând cu data respectivă

¹⁶ Concluziile Consiliului European din 15 decembrie 2023.

<https://www.consilium.europa.eu/media/68991/europeanconclusion-14-15-12-2023-ro.pdf>

Între timp, Guvernul RM a aprobat *Plan național de acțiuni pentru aderare la UE* (pentru anii 2024-2027), axat pe capitolele *Aquis-ului comunitar european*. Planul va fi actualizat anual, prin integrarea recomandărilor și criteriilor de referință stabilite în rapoartele anuale de progres, pe care le va prezenta Comisia Europeană privind Pachetul pentru Extinderea UE, precum și în funcție de alte evoluții în relațiile oficiale dintre RN și UE. Conform obiectivului guvernului, aderarea RM la UE va fi realizată până în anul 2030.

Negocierile de aderare vor începe de facto după

Imaginea UE în Republica Moldova

Imaginea Uniunii Europene în Republica Moldova este pozitivă¹⁷. Sondajele de opinie, realizate de-a lungul anilor, denotă un număr semnificativ de cetățeni care ar vota în favoarea aderării RM la UE în eventualitatea organizării unui referendum. Totuși, rezultatele sondajelor nu au fost constante și au variat de la an la an, de la o perioadă la alta, fiind influențate de diverși factori, atât de natură internă, cât și externă.

Conform sondajelor efectuate în Republica Moldova de Institutul de Politici Publice – luate ca bază în prezentul studiu – cei mai mulți susținători ai integrării Republicii Moldova la UE s-au înregistrat între anii 2006-2008 - peste 70 % (În martie 2006 – 70%, în noiembrie 2007¹⁸ – 76,2 %, în aprilie 2008 – 71,7 %, în octombrie 2008 – 71 %) fiind gata să voteze pentru aderarea RM la UE în eventualitatea organizării unui referendum în acest scop. Este vorba despre perioada ce a urmat lansării de către UE a Politicii Europene de Vecinătate și semnării Panoului de Acțiune Republica Moldova – Uniunea Europeană, când cetățenii își puneau mari speranța în apropierea RM de UE și, ca urmare, în îmbunătățirea situației din țară. În segmentul de timp 2003-2013, cele mai joase rezultate reprezentând dezideratul cetățenilor de a vota pentru aderarea RM la UE au fost înregistrate în noiembrie 2011 – 47% și noiembrie 2013 – 47,7 %.

În 2022, conform sondajului de opinie din noiembrie, 50,9 % din cetățeni erau pregătiți să voteze pentru aderarea RM la UE (30,2 % împotriva, 14,0 % indeciși) (BOP IPP, noiembrie 2022), iar conform sondajului din august 2023, 49,7 % din cetățeni ar vota pentru aderarea la UE

¹⁷ Ludmila Coadă. *Opinia publică și vectorul european al Republicii Moldova: Dinamică și tendințe* (0,6 c.a.), In: Materialele conferinței științifice internaționale *Universitas Europaea: Spre o societate a cunoașterii prin europenizare și globalizare/Universitas Europaea: Towards a Knowledge-based Society through Europeanisation and Globalisation*, 16-19 octombrie 2023, Chișinău, 2023, p. 26-31.

¹⁸ Institutul de Politici Publice. Barometrul Opiniei Publice, noiembrie 2007. <http://ipp.md/old/libview.php?l=ro&idc=156&id=457>

daca s-ar realiza un referendum cu privire la acest subiect (32,8 % împotriva, 12,6 % fiind indeciși)¹⁹. Același sondaj din august denotă că 73,4 % din cetățeni califică drept bune și foarte bune relațiile RM cu UE, 45 % considerând că Moldova ar avea doar avantaje și/sau mai multe avantaje devenind membru al UE. Puși în situația de a alege între un vot în favoarea aderării RM la UE și altul în favoarea aderării RM la Uniunea Eurasiatică, 47,0 % și-au arătat predispunerea spre a alege UE în comparație cu 32,5 % care s-au pronunțat în favoarea eurasianismului.

Atitudinea cetățenilor RM față de UE este testată și prin sondaje de opinie europene.

Programul Regional de Comunicare al UE pentru Vecinătatea Estică (EU Neighbours East) organizează anual sondaje de opinie. Conform sondajului realizat în RM, în februarie 2023, 62 % la sută din cetățenii RM au o părere pozitivă despre UE; 63% – au încredere în Uniunea Europeană; 78% – califică relațiile RM cu UE ca fiind bune; 62% – știu despre contribuția financiară a UE la

dezvoltarea RM, UE fiind văzută drept cel mai mare finanțator al Republicii Moldova, iar 54 % din respondenți consideră eficient sprijinul acordat de UE Republicii Moldova²⁰.

În baza sondajelor de opinie analizate mai sus constatăm că la ora actuală, consolidarea relațiilor Republicii Moldova cu Uniunea Europeană constituie preferința unei majorități semnificative a cetățenilor. În același timp, atestăm păstrarea divizării societății vis-a-vis de vectorul de politică externă a statului, o parte considerabilă având viziuni pro-europene și identificându-se cu partidele de dreapta și centru-dreapta și o alta - orientată spre est, identificându-se cu partidele de stânga. Divizarea societății este specifică nu doar Republicii Moldova, ci și altor state post-sovietice din vecinătatea estică a Uniunii Europene, fenomen explicat în principal prin amprente moștenirii sovietice, la care se mai adaugă fenomenul dezinformării, pierderea de către cetățeni a speranței în schimbare, lipsa de consecvență în narativul de politică externă al politicienilor moldoveni și altele – toate în ansamblul lor debusolând și alimentând confuzia cetățeanului timp de peste trei decenii de independență în ceea ce privește cursul extern al Republicii Moldova.

Opozanții cursului european al RM

Aspirația de integrare europeană a Republicii Moldova nu a câștigat încă pe deplin suportul elitelor și a societății moldovenești. În timp ce pentru unii, integrarea europeană este

¹⁹ Barometrul Opiniei Publice. Institutul de Politici Publice (BOP IPP). August 2023. https://ipp.md/wp-content/uploads/2023/09/BOP_08.2023.pdf

²⁰ EU Neighbours East / EU regional Communication Programme for the Eastern Neighbourhood / Sondaj de Opinie Anual 2023: Republica Moldova. <https://euneighbourseast.eu/news/publications/annual-survey-2023-moldova/>

unica opțiune de politică externă a statului, pentru alții – există alternativa de aderare la Uniunea Eurasiatică condusă de Rusia. Balansarea între est și vest este, între altele, produsul campaniilor propagandistice și de dezinformare duse de opoziția cursului de integrare a RM în structurile vestice.

Partidele politice (de stânga): Printre cei care sunt ostili apropierei RM de UE se numără un șir de partide politice printre care și Partidul Socialiștilor din Moldova. În 2014, socialiștii organizau proteste la Chișinău, Bălți, Comrat și Tiraspol împotriva semnării Acordului de Asociere dintre RM și UE. Ajunși la guvernare în perioada 2016-2020, retorica socialiștilor s-a modificat ulterior, invocând pragmatismul și înclinând spre o politică externă echilibrată și relații bune atât cu Uniunea Europeană, cât și cu Federația Rusă. Dar în realitate Partidul Socialiștilor nu se asociază cu integrarea europeană a RM.

În această categorie intră și Partidul Comuniștilor care a dominat instituțiile statului în anii 2000 și care nu a fost tentat, cu adevărat, de ideea integrării europene a Republicii Moldova. Deși partidul își asumase formal, pe parcursul guvernării, politica de integrare europeană a RM, vectorul european a fost mai degrabă forțat de popularitatea ideii de integrare europeană în RM și de inițierea, de către UE a politicii de vecinătate. Astfel, guvernarea comunistă nu a făcut decât să mimeze un proces de apropiere a RM de UE, tergiversând implementarea reformelor și transformările democratice. După trecerea în opoziție, Partidul Comuniștilor a ales să pledeze pentru integrarea RM în structurile eurasiatice, iar în 2014, se pronunța împotriva semnării Acordului de Asociere cu UE.

Minoritățile etnice: Minoritățile etnice²¹ din Republica Moldova au o atitudine sceptică față de Uniunea Europeană. Barometrul opiniei publice din iunie 2020²² arată că printre cei care ar vota împotriva aderării RM la UE, în eventualitatea organizării unui referendum, se numără: 60 % ruși, 40 % ucraineni și 39 % de alte etnii. O imagine asemănătoare apare și în cazul când sunt întrebați dacă, într-un eventual referendum, ar alege aderarea RM la Uniunea Europeană sau la Uniunea Eurasiatică. Puțini etnici ruși (12 %), ucraineni (17 %) și alte etnii (16 %) ar vota pentru UE (versus 54 % moldoveni /români). În schimb, pentru Uniunea Eurasiatică, minoritățile ar vota într-un număr mult mai mare: 49 % ruși, 37 % ucraineni și 38 % alte etnii (versus 14 % moldoveni/români).

²¹ Conform rezultatelor recensământului populației din 2014, 82,1 % dintre cetățenii Republicii Moldova se autoidentifică drept moldoveni/români (75,1% moldoveni și 7,0% – români); 6,6% – ucraineni; 4,6% – găgăuzi; 4,1% – ruși; 1,9 – bulgari; 0,3 % – romi; 0,5 –alte etnii,

<https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&id=5582&idc=30>

²² Institutul de Politici Publice. Barometrul Opiniei Publice, iunie 2020, <http://ipp.md/en/2020-07/romana-barometrul-opinii-publice-iunie-2020/>

Autonomia găgăuză: Creată în 1994, autonomia găgăuză a fost un instrument politic în mâinile Kremlinului prin care se putea șantaja Chișinăul și nu s-a preocupat niciodată de integrarea în Republica Moldova, în regiune predominând în permanență un mesaj pro-rusesc/pro-eurasiatic. Comratul și-a „justificat” întotdeauna acțiunile prin „dreptul găgăuzilor la autodeterminare”, așa cum a făcut, spre exemplu, și în cazul organizării unui referendum în 2014.

La referendumul din 2 februarie 2014 (decalarat neconstituțional de judecătoria din Comrat) – la care s-a pretins testarea poziției oamenilor în privința opțiunii de politică externă a RM – locuitorii autonomiei s-au pronunțat (98,4%) în favoarea aderării R. Moldova la Uniunea Vamală, pentru integrarea europeană optând doar 2,7 % din participanți²³.

Cu toate că nu a susținut semnarea Acordului de Asociere a RM cu UE și are o retorică pro-rusă, autoritățile găgăuze s-au orientat, pragmatic, spre o colaborare cu statele din vest și beneficiază de suport financiar consistent din partea Uniunii Europene. Investițiile UE (224 mln. lei în perioada 2015-2023 / mandatul de bașcan al Irinei Vlah)²⁴ în infrastructură, economie, cultură și educație, contribuie la dezvoltarea regiunii. Neschimbată rămâne însă mentalitatea locuitorilor, care nu au acces la informație obiectivă și nu cunosc suficient despre UE, despre proiectele susținute de UE, perspectivele și oportunitățile integrării europene a RM.

Discursul anti-european al regiunii este alimentat continuu de posturi de televiziune rusă, difuzate în Găgăuzia (deși suspendate oficial de Chișinău). Locuitorii Găgăuziei, vorbitori de limbă rusă în marea lor majoritate, se informează din surse rusești, propagandistice și anti-occidentale prin conținutul lor. Autoritățile găgăuze, reprezentate de formațiuni politice pro-ruse (2015/2023 – PSRM; 2023/prezent – partidul „Șor”) și-au

²³ Referendumurile din U.T.A. Găgăuzia privind vectorul politicii externe și independența amânată.

<http://www.promis.md/evenimente/referendum-gagauzia-2014/>

²⁴ Гагаузия в цифрах 2015-2023. Отчет о работе команды Исполкома под руководством Башкана Ирины Влах https://www.gagauzia.md/ru/gagauziya-v-czifrax-2015-2023.-otchet-o-rabote-komandyi-ispolkoma-pod-rukovodstvom-bashkana-irinyi-vlax.html?fbclid=IwAR1FnDKSvB-n2q1fdSa-noqHOvEkYgCxoH6DwE-F-5QK9mLs9-BVMN_d8

construit agende de lucru diametral opuse celor de la Chișinău în ceea ce privește vectorul de politică externă.

În timp ce guvernarea Republicii Moldova depune efort pentru integrarea europeană a statului, cea din Găgăuzia își manifestă dezinteresul pentru acest subiect, sărbătorind public un deceniu de la referendumul din 2014 și proclamând, în acest context, ziua de 2 februarie zi a „unității populare”. La Comrat – unde prezența statuii lui Lenin domină spațiul public, transmitându-se, astfel, un mesaj clar referitor la „idealurile” Găgăuziei) – a fost organizat un marș, la care au fost scoși numeroși oameni, inclusiv cadre didactice și elevi obligați să participe²⁵ și să scandeze slogane anti-europene și pro-ruse.

Raioanele de est ale Republicii Moldova/ Transnistria: Transnistria contestă procesul de integrare europeană a RM. Creată, cu suportul Rusiei, pentru a menține Republica Moldova în „sfera sa de interese” a Kremlinului și a o împiedica să-și exercite aspirațiile pro-europene, „statalitatea” transnistreană își îndeplinește misiunea cu succes.

Tiraspolul și-a manifestat întotdeauna deschis atașamentul față de Moscova, ridicând în repetate rânduri subiectul aderării la Federația Rusă. Așa a fost, spre exemplu, în 2006, când administrația transnistreană a organizat un referendum la care 97 % de participanți au optat pentru independență și alipire ulterioară la Rusia; în 2008, când Moscova a recunoscut independența Abkhaziei și Osetiei de Sud; sau în 2014, în contextul anexării de către Rusia a Crimeii și semnării de către Republica Moldova a Acordului de Asociere. Kremlinul, la rândul său, asigură existența regiunii separatiste prin menținerea trupelor ruse în stânga Nistrului și prin promovarea ideii de federalizare a Republicii Moldova.

Eforturile internaționale de până acum de reintegrare a RM nu au dat rezultate. La peste trei decenii de independență, RM continuă să aibă pe teritoriul său o regiune separatistă, care - împreună cu autonomia găgăuză – se opune demersurilor pro-europene ale Chișinăului. O dovadă în plus la retorica anti-europeană a Tiraspolului o constituie și declarația liderului regimului transnistrean din ianuarie 2024, prin

²⁵ Profesorii și elevii din Găgăuzia, obligați să participe la un marș pentru aniversarea a 10 ani de la referendumurile de la Comrat, declarate ilegale. MEC: „Urmează a fi sesizate organele de drept”. <https://www.zdg.md/stiri/doc-profesorii-si-elevii-din-gagauzia-obligati-sa-participe-la-un-mars-pentru-aniversarea-a-10-ani-de-la-referendumurile-de-la-comrat-declamate-ilegale-mec-urmeaza-a-fi-sesizate-organele/>

care afirmă: „dacă statul vecin (RM) vrea să intre undeva, e liber s-o facă, dar noi ne decidem singuri soarta”²⁶.

Federația Rusă: Federația Rusă, care susține direct și indirect nu doar Tiraspolul, ci și Comratul și minoritățile ruse din RM, este unul dintre oponenții cursului de integrare europeană a RM. În iulie 2020, ambasadorul Federației Ruse la Chișinău, Oleg Vasnetsov, menționa că Kremlinul nu dictează conducerii Republicii Moldova vectorul extern, dar are interese pe care le va apăra mereu²⁷.

Politica Rusiei față de Republica Moldova a fost întotdeauna trasată prin prisma politicii eurasiatice a Moscovei. După ani de supremație și control, Kremlinul nu concepe pierderea influenței asupra teritoriilor stăpânite anterior și pretinde în continuare la rolul de actor dominant în spațiul Eurasiei post-sovietice. Rusia mizează pe o politică loială a autorităților fostelor republici sovietice și a fost mereu iritată de intențiile unor republici de a evada din spațiul post-sovietic și de sub „protecția” Moscovei.

Orientarea spre Occident a Moldovei, Georgiei și Ucrainei și tendința acestora de a se integra în structuri europene și euro-atlantice a impulsionat Kremlinul să întreprindă un șir de măsuri împotriva acestora, folosind pârgii de natură culturală, politică, economică și militară, dar și diverse campanii de propagandă și dezinformare, și alte strategii hibride, prin care se urmărește manipularea societății, subminarea credibilității instituțiilor statului și, astfel, destabilizarea fostelor republici sovietice pro-europene.

De-a lungul ultimilor ani, Federația Rusă utilizează tot mai des retorica „protejării cetățenilor ruși și a conaționalilor săi”. În acest context, autoritățile de la Kremlin s-au declarat - prin diverse demersuri oficiale - pregătite să apere interesele cetățenilor ruși din RM, a vorbitorilor de limbă din Transnistria și Găgăuzia. O declarație de acest gen a fost făcută de ministrul de externe a Federației Ruse, în februarie 2024, prin care se menționa, nejustificat, că

²⁶ Интервью Президента ПМР Вадима Красносельского российскому информационному агентству ТАСС. 9.01.2024. <https://president.gospmr.org/press-sluzhba/novosti/interviyu-prezidenta-pmr-vadima-kranoseljskogo-rossiyskomu-informatsionnomu-agentstvu-tass.html>

²⁷ Ambasadorul rus la Chișinău: „Nu dictăm vectorul extern, dar Rusia mereu își va apăra interesele în raport cu R. Moldova”, <https://tass.ru/politika/8910407?fbclid=IwAR0JJ82TKUFHFEk5VKJlrXxhRMKvzm0kbljsEYL8nDVk9c77ic6I5UrcZo>

„guvernul de la Chișinău este controlat de SUA și UE”; că „Vestul a blocat formatul de negocieri 5+2” și că Moscova nu va lăsa cei cca 200.000 cetățeni ruși din Transnistria să fie „victime ale comploturilor vestice”²⁸.

Concluzii

După mai bine de un deceniu de conlucrare cu UE în cadrul Parteneriatului Estic, Republica Moldova s-a apropiat mai mult de Uniunea Europeană. Ca rezultat, au fost înregistrate, grație sprijinului european, un șir rezultate semnificative, printre care se numără: obținerea statutului de candidat spre aderare la UE; liberalizarea regimului de vize; integrarea și diversificarea economiei; îmbunătățirea infrastructurii; posibilități pentru tineri; oportunități pentru comerț - UE devenind cel mai important partener comercial al RM ș.a. Dar consolidarea statului de drept, democratizarea instituțiilor statului, libertatea presei, integritatea teritorială a RM, la fel ca și alte componente ale agendei de reformă necesită acțiuni și eforturi permanente și comune, ale întregii societăți. La acestea se adaugă - în condițiile existenței unei propagande anti-europene orchestrată de Kremlin și promovată agresiv în Republica Moldova, mai ales în autonomia găgăuză și raioanele de est / transnistrene – necesitatea de a consolida reziliența statului, pe dimensiunile societală, educațională, politică, economică, de securitate, de imagine și credibilitate.

SARCINI pentru elevi		
1.		<p>Lucru în clasă: <i>dezbateri</i>: „Republica Moldova va adera la Uniunea Europeană în 2030”</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Elevii se împart în trei grupuri: ➤ Grup 1: răspunsuri afirmative / argumente; ➤ Grup 2: răspunsuri negative / argumente; ➤ Grup 3: moderează / comentează / apreciază răspunsurile și decid în privința grupului învingător.
2.		<p>Campanie de informare despre Uniunea Europeană</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Organizați o campanie de informare în localitate; ➤ Elaborați conținutul (sugestii: ce este UE, ce face UE pentru noi, ce beneficii aduce aderarea la UE etc.); ➤ Informați persoane din familie, rude, vecini despre Uniunea Europeană; ➤ Raportați rezultatele / eficiența campaniei de informare.

²⁸ ISW: Informațiile lansate de Rusia împotriva R. Moldova, similare cu cele de dinaintea invaziei din Ucraina <https://romania.europalibera.org/a/institutul-pentru-studiul-razboiului-rusia-operatiuni-republica-moldova-ucraina/32821146.html>

3.		<p>Proiect</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Elaborați un proiect (sugestii: de dezvoltare a școlii, a localității, de creare a unui ziar, de mediu etc.); ➤ identificați fonduri europene; ➤ Solicitați suportul profesorului / administrației școlii/ primăriei în procesul de aplicare a proiectului.
----	---	---